

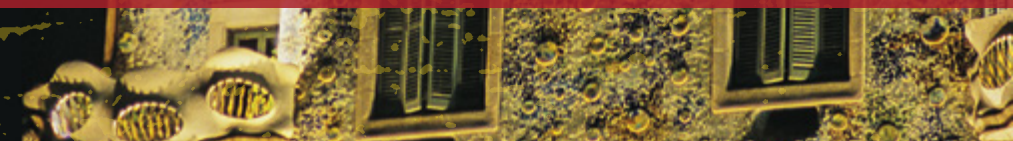
PETRA DELICADO

TAMMI

JA KODITTOMAT

ALICIA GIMÉNEZ BARTLETT

ALICIA GIMÉNEZ BARTLETT:

Petra Delicado ja merkityt tytöt (1996, suom. 2012)

Petra Delicado ja vihaiset koirat (1997, suom. 2013)

Petra Delicado ja vaaran viestit (1999, suom. 2014)

Petra Delicado ja kodittomat (2004, suom. 2016)

ALICIA GIMÉNEZ BARTLETT

Petra Delicado
ja kodittomat

Suomentanut Matti Brotherus

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI | HELSINKI

Espanjankielinen alkuteos *Un barco cargado de arroz* ilmestyi 2004.

Copyright © Alicia Giménez Bartlett, 2004

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi 2016

Painettu EU:ssa.

ISBN 978-951-31-9044-6

I

Garzón ei voinut käsittää, miksi ruumis teki minuun niin ihmeellisen vaikutuksen; hän ei myöskään pystynyt ymmärtämään tunnetilani laatua. Hänen mukaansa me olimme jo siinä vaiheessa nähneet enemmän kuolleita kuin Napoleon ja Nelson yhdessä, eikä Ciudadelan puisto muutenkaan muistuttanut Waterloon taistelutannerta. Pelkkä penkille rojahtanut kerjäläinen, ei sen kummempaa. Oli kuin mies olisi vain nukkunut eikä jaksanut herätä tuona aamuna. Niin ei asia kuitenkaan ollut, hänet oli hakattu kuoliaaksi, mutta kasvojen seesteistä arvokkuutta ei ollut kukaan saanut pyyhittyä pois. Pitkät kädet, rehevä parta... kuin myrskyssä oman onnensa nojaan jätetty kuningas Lear, joka kavalan salaman kaatamana, yksin ja liikkumatta, muistuttaa kaikessa loistossaan että hylättynäkin hän on yhä kuningas.

”Pötypuhetta, komisario”, alaiseni palautti minut todellisuuteen, ”roskaväen kuningas kukaties. Riisutaanko mieheltä saappaat, niin voit vilkaista jalkoja? Yhdestäkään kuninkaasta ei taatusti lähde noin hirveää lemua.”

Miksi meidän kaikkien mielestä rumuudessa on enemmän totuuden tuntua kuin kauneudessa, visuaalisessa enemmän kuin kirjoitetussa, eletyssä enemmän kuin kuvitellussa? Mielletöntä sovinnaisuutta. Halusin välttämättä välittää nämä

mietteet Garzónille; arvostin häntä niin paljon, että minun täytyi edes yrittää.

”Katsos, ylikonstaapeli, kulkurissa on jotain ylevää, hän on kuin eräänlainen filosofi, henkilö joka on tavoittanut maailman viisaudet tai päässyt ylemmälle tietoisuuden tasolle. Hänen ei tarvitse piitata meitä muita ahdistavista kärsimyksistä, hän elää vapaana, hän on muiden yläpuolella. Hän ei esimerkiksi maksa kiinnelainoja, ei katsele televisiota, ei osta bussilippuja... semmoisesta hän viis veisaa, velvollisuudet eivät häntä sido, ymmärrätkö mitä tarkoitan?”

Garzón tuijotti miehen kasvoja, kuunteli puhettani, analysoi sanojani. Tästä rohkaistuneena jatkoin vielä:

”Mukana on myös aimo annos mystiikkaa, tajuatko? Kuin ihailisi suurta katedraalia.”

”Ymmärrän kyllä. Olisin mielelläni nähnyt sinut asianajajana oikeudessa, Petra, olet niin hyvä suustasi!”

”En minä mitään tuommoista olisi voinut sanoa oikeudessa, Fermín, olisivat pitäneet hulluna.”

”No eikös täällä sitten... Onneksi tuomari ehti häipyä, ties miten tässä muuten olisi voinut käydä! Kaikki tuo mystiikka ja bussiliput kuulostaa kyllä ihan kivalta, mutta meitä se ei auta pätkääkään. Katso nyt, tuo sinun filosofisi sai pirunmoisen selkäsaunan, tosiasiat ovat tosiasioita, ja mitä taas katedraaleihin tulee, onhan meillä Burgos, joten...”

Oliko hänen pakko koettaa olla realistin lisäksi vitsikäs, harrastaa tuota espanjalaisille niin luonteenomaista huulenneittoa? Muusta ei häntä voinut moittia, sillä pohjimmiltaan hän oli täysin oikeassa. Raju selkäsauna ja kuolema. Sen jälkeen tavanmukainen hässäkkä: paikan eristäminen, naapurustoa haastattelevat konstaapelit, tuomari, oikeuslääkäri ja me kaksi tutkimassa tapausta. Murheellinen saattue edesmenneelle kuninkaalle.

”Iskujen määrään nähden iholla on perin vähän kuivunutta verta”, nuori ja tyylikäs oikeuslääkäri sanoi palatesaan vainajan luo. Hän tarkasteli puhumattomana kalmoa. Hienon mokkanahkaisen käsilaukkunsa hän oli jättänyt jalkakäytävälle.

”Onko mies ollut kauan kuolleenä?” kysyin.

”En uskalla sanoa mitään. Ruumis on melkoisen kangistunut, mutta iskut... Kerron heti ruumiinavauksen jälkeen, komisario, en haluaisi ryhtyä arvailemaan.”

Garzón katseli hänen kävelevän paikalta, samalla kun paarinkantajat tulivat viemään ruumiin pois.

”Ihme porukkaa nuo nuoret, vai mitä komisario? Kaiken täytyy olla täsmällistä ja virallista. Me ollaan vähän joustavampia, eikö niin?”

”Samaa sanoivat dinosaurukset gaseleista, ja kuinka siinä kävi?”

Häntä ei vertaukseni naurattanut yhtään. Hänen näkemyksensä mukaan nuoret tuntuivat olevan lauma epäreiluja kilpailijoita, joilla ei maailmassa muuta tehtävää ollut kuin kammata hänet paikalta, jonka hän oli ansainnut rehdissä taistossa oman henkilökohtaisen ponnistelunsa ja sukupolvensa ainutlaatuisten saavutusten tuloksena.

Katsoin ympärilleni. Olimme yhdellä puistoa reunustavista kaduista. Viereisellä käytävällä oli lisää rinnakkaisia penkkejä, joille poliisin valokuvaajat olivat kasanneet tarvikkeensa. Nostin katseeni vastapäiseen vanhaan kerrostaloon. Kello oli tuskin seitsemää aamulla, mutta monet asukkaat seurasivat ikkunoistaan liikkeitämme. Silminnäkiäjiä etsivät konstaapelit olivat jo päättämässä kyselykierrostaan. Muuan heistä sanoi, että talon asukkaista niitä tuskin löytyisi. Asuintalot olivat verraten vanhoja, ja siksi makuuhuoneet sijaitsivat pihan puolella. Kaikkien on täytyntä olla unessa,

kun kerjäläisen kimppuun hyökättiin. Jokainen kierrokselle lähettämäni poliisi tuotti pettymyksen palatessaan tyhjin käsin. Käännyin katsomaan yhtä konstaapelia, joka seiso tiukassa asennossa vaiteliaan miehen vieressä. Kysyin hiljaa Garzónilta kuka mies oli, ja hän kuiskasi hieman hämmästyneenä:

”Roskakuski joka löysi ruumiin.”

Katsoin uudestaan ja ymmärsin ylikonstaapelin hämmästyksen. Roskakuskilla oli virka-asuna näyttävä neonvärinen haalari, joka todisti hänen ammatinsa ilman epäilyn häivää.

Lähestyin häntä. Mies vaikutti väsyneeltä, kiusaantuneelta ja kylmän jäykistämältä.

”Te löysitte hänet.”

”Näin on. Ajoimme ohi ja näin hänen retkottavan tuossa.”

”Eikö tullut mieleen että hän olisi voinut nukkua?”

”Minun hommiini kuuluu roikkua auton takana ja asettaa jäteastiat paikalleen, tiedättehän. Äijän käsi hipoi maata ja pää retkotti. Kummastelin sitä. Sanoin kaverille: ’Paljon lyödään vetoa että ukko on saanut slaagin ja heittänyt veivinsä?’ Silloin kaveri sanoi: ’Höh, se on vetänyt pään täyteen viiniä ja sammunut.’ No, menin sitten katsomaan ja totesin heti, ettei kaikki ollut kohdallaan, koska naamassa oli karmeita jälkiä eikä äijä hengittänyt. Silloin ajattelin...”

Jokainen tämän maan kansalainen, sivistystasostaan riippumatta, on sisimmässään suuri kertoja joka viljelee puheessaan vertauksia, keksii vuoropuhelua, tuo esiin ajatuksiaan... Tällainen tyylivalikoima on kohtalokas kuulustelupöytäkirjoja ajatellen. Ennen kuin ehdin menettää kärsivällisyyteni, muuan konstaapeli keskeytti meidät. Hän oli tyytyväinen, lähes hymyissä suin, kuin metsämies jonka saalislaukku on pullollaan peltopyitä jahtipäivän päätteeksi. Tässä tapauksessa pyyt korvasi hänen vierellään asteleva

nuori mies, jonka pää oli puseron hupun peitossa.

”Komisario, täällä on todistaja, hän kuulemma näki mitä tapahtui. Piileskeli porttikongissa.”

En onnistunut näkemään nuorukaisen kasvoja, hän vetäytyi kuoreensa kuin etana.

”Tule tänne ja paljasta pääsi”, käsikin häntä.

”Ei tule kuuloonkaan. Jos ne tyypit näkevät että puhun teidän kanssa, saan ne kimppuuni. Haluan suojellun todistajan aseman, ja minut pitää viedä hotelliin, kunnes saatte ne kiinni.”

Garzón puuttui asiaan naurahtaen mahtipontisesti ja ilkeästi.

”Mistä kundi on tuonkin oppinut, leffasta, vai?”

Hän astui eteenpäin ja oli tempaista hupun kaverin kasvoilta, kun tartuin häntä käsivarresta keskeyttäen liikkeen.

”Hetki vain. Emme vie sinua hotelliin, mutta jos haluat, mennään kahvilaan ja kerrot minulle, mitä tiedät. Sopiiko?”

Nuorukainen vaikeni pohtien oliko suojelun taso riittävä, ja puhumattomuudesta saattoi päätellä, että hän oli oivaltaanut amerikkalaisten elokuvien ja kansallisen todellisuuden välisen eron.

”Hyvä on”, hän suostui.

Kaverin löytänyt konstaapeli oli halukas tulemaan mukaan, mutta Garzón toimitti hänet muitta mutkitta jatkamaan hommia. Baaria ei ollut vaikea löytää. Tämä oli pieni ja kurja, hyllyt täynnä nuhjuisia pulloja. Olimme ilmeisesti aamun ensimmäiset asiakkaat. Tilasimme kahvit ja menimme istumaan mahdollisimman kauas baaritiskiltä, omistajan korvien ulottumattomiin. Viimein salaperäinen munkki riisui kaapunsa yläosan. Saimme silmiimme hintelän nuorukaisen, jolla oli riutuneet kasvot ja lyhyeksi leikattu ja valkoiseksi värjätty tukka. Hänen toista korvaleh-

teään koristi ainakin kymmenkunta hopearengasta. Minusta hän näytti surkealta ja juurettomalta tyyppiltä, heikolta ja hylätyltä rakkikoiralta.

”Aloitetaan alusta. Mitä olit tekemässä tapahtumapaikalla?”

”No, minä olin mennyt porttikäytävään istumaan kun väsytti ja olen kai sitten nukahtanut, koska kello oli kolme aamulla.”

Garzón nosti kiireesti viiksensä kahvikupista ja sanoi:

”Olit piikittänyt jotain kamaa ja niin sekaisin ettet pystynyt pystyssä, joten hakeuduit sen takia porttikongin suojaan. Nyt taidetaan olla lähellä totuutta?”

Poika ei jaksanut edes panna hanttiin. Hänen katseensa väisteli ylikonstaapelia ja harhaili pöydällä.

”Onko teillä röökiä? Omat on loppu.”

Otin rasian laukustani hitaasti, koska halusin antaa hänelle toipumisaikaa. Jos Garzón alkaisi ahdistella toden teolla, nuorukainen saattaisi sulkeutua kuin simpukka vaaran uhattessa. Annoin hänelle tulta. Apulaiseni jatkoi armotta:

”Minkä ihmeen takia majailit koko yön porttikongissa? Olitko niin pyörreksissä? Koska jos olit niin pahasti kamoissa, en oikein usko että meillä on mitään iloa lausunnostasi.”

Jatkoin lempeään äänensävyyn:

”Olit siellä koko yön, koska halusit kertoa mitä näit, eikö totta?”

Kivikylän hiirulainen katsoi minua ihailevin silmin kuin viisasten kiven haltijaa.

”Juuri niin, komisario, te sen sanoitte. Meikäläinen kyttiä hakemassa, no ei, ei se oikein ole minun juttuja. Eikä se johdu vain turvallisuudesta, ei suinkaan, vaan siitä että, kuinka sen nyt sanoisi...”

”Periaatteesta.”

Hän innostui valtavasti kuullessaan sanani; nyt hän ilmeisesti kuvitteli, että minun kanssani voi ehkä tulla toimeen. Hän jatkoi ilmeisen helpottuneena:

”Eikä puhelin käynyt päinsä, en ollut siinä kunnossa. En ollut piikittänyt kuten kolleganne vihjaa, mutta olin väsynyt. Huono yö voi sattua vaikka kenen kohdalle. Mutta näky oli niin raju ja ne mulkut sen luokan kusipäitä että...”

”Mitä näit?”

”Olin porttikäytävässä omissa oloissani, valmistauduin huilaamaan hetken koska kaiken lisäksi satoi hieman. Samassa näen auton joka tulee valoihin ja pysähtyy. Kaksi kundia astuu ulos, tarkemmin sanoen kaksi skiniiä, niillä oli nahkarotsit, soljet, ketjut ja muut killuttimet. Ne kiskovat autosta kolmannen kaverin, sen jonka löysitte kuolleena, ja raahaavat kahdestaan tuolle penkille. Päästävät sitten irti ja kundi rojahtaa pitkin pituuttaan eikä liiku mihinkään. Sen jälkeen ne hakkaavat sitä kepillä päähän ja heittävät kepin yli aidan. Sitten takaisin autoon ja liikkeelle tuhatta ja sataa. Siinä kaikki. Äijä parka ei puolustautunut eikä valittanut, oli kai jo valmiiksi huumattu tai kannissä, sillä sen jalat olivat ihan veltoina kun sitä raahattiin. Rajua touhua, komisario, tosi rajua. Joten tuomasin: ’Jos poliisi löytää minut, kerron koko jutun, ja jos ei, niin paskan hailee, äijä oli jo heittänyt lusikan nurkkaan...’”

Vaihdoimme Garzónin kanssa huolestuneet katseet.

”Luuletko että mies oli tajuton, kun hänet jätettiin penkille?”

”Sanoisin että oli.”

”Näitkö skinien naamoja?”

”No en, olin liian kaukana!”

”Entä auto, muistatko mitä merkkiä se oli?”

”En, en ymmärrä autoista mitään. Se oli pieni ja näytti tummalta. Muuta en tiedä.”

Garzón tivasi vielä hetken, painosti poikaa parhaansa mukaan sanoen, että mikäli hän tiesi jotain lisää pahoinpitelijöistä hänen olisi oman etunsa vuoksi syytä puhua, mutta se ei tuottanut tulosta. Olisin voinut vannoa, että tuo surkimus oli kertonut tasan tarkkaan mitä oli nähnyt. Pää umpihupussa hän seurasi meitä paikalle, josta mainittu keppi oli heitetty puiston sisäpuolelle. Kaupungin puutarhurit olivat jo avanneet Ciudadelan portit. Esine löytyi helposti miestemme avulla. Se oli uuden näköinen baseballmaila, jossa oli lukuisia veritahroja.

Paljon vaikeampi oli suostutella todistajamme tuomarin puheille lausuntoa varten. Jätimme hänet poliisiautoon kertomaan konstaapeleille halustaan saada suojellun todistajan asema ja päästä hotelliin piiloutumaan.

”Piruparka kaipaa lämmintä ateriaa”, sanoin Garzónille. Mutta toverini oli uppoutunut omiin ajatuksiinsa. Raapiessaan pakonomaisesti leukaansa hän onnistui mutisemaan:

”Tuotu tajuttomana tänne asti. Hakataan ja jätetään maila paikalle. Outoa, vai mitä?”

”Elämässä kaikki on outoa, Garzón.”

”Älä muuta sano.”

”Ensiksi täytyy selvittää kuka vainaja on.”

”Ei, komisario. Ensiksi täytyy ottaa yhteys ylikomisario Coronasiin. Hän pyysi meitä tekemään sen heti.”

”Mitä minä sanoin: outoa sekin.”

Homeless, koditon, kulkuri, *clochard*. Todellisuudelle voi antaa monta nimeä. Kaikki sopivat meidän kalmoomme.

Hänellä ei ollut henkilötodistusta eikä mitään muutakaan paperia. Hänen nukkavieru vaatetuksensa oli todella nuhjaantunut: useita rispaantuneita puseroita päällekkäin, musta kolme numeroa liian iso päällystakin retale, lakki taitettuna taskussa sekä muusta voimakkaasti poikkeava yksityiskohta, nimittäin uudet laadultaan moitteettomat saappaat, jotka sopivat erinomaisesti hänen jalkoihinsa. No, jos tähän vielä lisätään halpa musteeton kuulakynä ja vaatteista löytyneet monilukuiset hakaneulat, voidaan hyvällä syyllä todeta että mies kuoli vähissä varustuksissa. Kaikki hänen tavaransa löyhkäsivät. Garzón käsitteli niitä kumikäsin. Pöydälle oli syntynyt pieni kasa.

”No, jälkeläiset eivät näköjään tule tappelemaan perinnöstä”, toverini sanoi.

”Jos mies on todella tuotu puistoon, hänen tavaransa ovat ilmeisesti muualla. Kyllähän sinä tiedät, kulkurit aina raahaavat mukanaan omat aarteensa: kärryssä, repussa...”

”Näyttääkö siltä että tuo äijä olisi omistanut jotain tässä maailmassa?”

”No, hyvät saappaat hänellä oli. Ehkä hän käytti kaikki säästönsä niihin, tai sitten hän sai ne joltakin lahjaksi.”

”Ukko parka! Katso, ne ovat lähes uudet, ei hän paljon ehtinyt niistä nauttia. Kumma ettei kukaan varastanut niitä, kun hän makasi siellä penkillä.”

Minulla oli kädessäni oikeuslääkärin lähettämä alustava kuvaus: ”Noin 60-vuotias mies. Valkoihoinen, vahva ruumiinrakenne, pituudeltaan noin metri kahdeksankymmentä. Ei erityisiä tuntomerkkejä tai arpia. Ehjät ja terveet hampaat.” Minkäänlaisia terveysraportteja emme siis saisi avuksemme. Täytyi suunnistaa kohti kaupungin sosiaalipalveluja, ja se ei totisesti olisi ruusuilla tanssimista.

”Kuka hoitaa asunnottomia Barcelonassa, Fermín?”

”No tiedäthän sinä, Generalitatin sosiaalipalvelut ja jotkut kaupungin laitokset. Pahaksi onneksi meidän kannalta myös yksityisiä laitoksia löytyy kaupungin alueelta. Mikä tarkoittaa että...”

”Että teoriassa kaikki pitävät heistä huolta, ja silti, juma-lauta, heitä kuolee kadulla.”

”Ei, ajattelin aivan muuta, minua kismittää se loputon jalkatyö, joka joudutaan tekemään yksinomaan tuon piru-paran nimen selvittämiseksi. Ja minkä ihmeen takia? Mitä iloa on tietää kuka on tyyppi jota ei ole?”

”Ehkä hänellä on perhettä, ystäviä... joka tapauksessa voimme myös käydä paikoissa, joihin kerjäläisillä on tapana majoittua, kysellä...”

”Helvetin vaikeata. Pahimmassa tapauksessa hän on yksinkulkijoita ja vietti yönsä metron portissa.”

Katselin saappaita, jotka erottuivat järjenvastaisesti muista rievuista. Nahka oli ensiluokkaista, ja ne vaikuttivat pehmeiltä ja mukavilta.

”Voimme myös piipahtaa kaikissa Barcelonan kenkäkau-poissa. Tuommoista asiakasta ei hevin unohda.”

”Ei ainakaan myyjä joka on niitä hänelle sovittanut!”

Loin moittivan katseen toveriini, joka hörähti huonoa makua osoittavan pilansa painikkeeksi.

”Etkö tunne mitään sääliä miestä kohtaan, Garzón?”

”Kuule nyt komisario, tuntisin enemmän sääliä jos kyseessä olisi rehellinen perheenisä jolla on kolme lasta. Etkö sinäkin?”

”En, minä en. Minä haistatan paskat rehellisille perheenisille. Ja lisäksi olen sitä mieltä, että yhteiskunta tulisi paremmaksi, jos niitä listittäisiin sopiva määrä vuodessa.”

Pahantuulisuuteni ja kiivas äänensävyyni varoittivat häntä. Oli paras olla vastaamatta. Ja omalta osaltani minun kan-

natti lopettaa hyvän sään aikana. Tuntemattoman vainajan herättämä myötätunto ei saanut nostaa tapaustamme mihinkään erikoisemaan. Ruumis on ruumis, ja poliisin asia on yksinomaan selvittää kuka on tappaja ja mikä on teon syy.

”Oletko jo pyytänyt skinien mapit?”

”Siinäkin meillä on ongelma, komisario. Mistä aloittaa? Mappi kädessä ei pitkälle potkita.”

”Valitse saatavan aineiston pohjalta alueella toimivat jengit.”

Hän nyökkäsi ponnettomasti. Hän ei ollut selvästikään innostunut, ilmeisesti koko tapaus näytti hänen silmissään liian rahvaanomaiselta herättääkseen aitoa ammatillista kiinnostusta. Kaikki tosiaan vaikutti itsestään selvältä: juopunut tai kokaiinin villitsemä skinijengi sattui törmäämään kerjäläisraukkaan ja päätti pitää hauskaa hänen kustannuksellaan. Ne hakkasivat hänet henkiahieveriin ja veivät mukanaan autolla. Sen jälkeen kaksi heistä heitti uhrin kyydistä puiston kupeessa, antoi vielä armoniskut ja häipyi paikalta. Väkivaltaisuus ei sytä kaipaa. Vastaavia tapauksia oli satunut aiemminkin. Ja silti tapahtumain kulussa oli tiettyä järjestelmällisyyttä, joka epäilytti minua. Hakatun miehen siirtäminen autolla viittaa metodiin, eräänlaiseen suunnitelmaan. Myös mailan jättäminen poliisin löydettäväksi oli jokseenkin mieletöntä. No, joka tapauksessa olimme saaneet ylikomisariolta selkeät ohjeet: kaikki mikä liittyy katujengien väkivaltaan synnytti pakokauhua kansalaisten keskuudessa. Se tarkoitti, että meidän oli keskityttävä yksinomaan kyseiseen tapaukseen ja selvitetävä asia mahdollisimman pian. Muussa tapauksessa joutuisimme tekemisiin toimittajalauaman kanssa, joka paloi halusta kostaa kynällään murhatun miehen puolesta. Garzónilla ei ollut syytä huoleen, meillä oli virallinen lupa mitailla kaupungin katuja, tutkia yksitellen

kaikkien kirjattujen skinien paperit, näyttää ruumiin valokuvaa joka ikiselle kaupungin syrjäytyneelle. Uteliaisuuden puutteen korvasivat sentään selkeät toimintalinjat.

Järjestysvallan eri toimijoiden yhteistyö ei yleensä suju mallikkaasti missään piirissä, ja tämä pätee myös Barcelonassa. Minua ei huvittanut yhtään lähestyä kaupunginpoliisin johtoa ja pyytää heiltä informaatiota. Olin etukäteen varautunut eräänlaiseen viivyttelyyn ja epätietoisuuden raskauttamaan ilmapiiriin. Tässä tapauksessa minut kuitenkin otti vastaan nuori naiskonstaapeli, joka suhtautui tilanteeseen täysin poikkeuksellisesti. Nähdessään minut hän sanoi heti ensimmäiseksi:

”Kas vain, kuuluisa komisario Petra Delicado!”

Jähmetyin niille sijoilleni, tuijotin häntä epäluuloisesti ja koetin saada selville, mahtoiko huudahdukseen sisältyä vinoilun aineksia.

”Miten niin kuuluisa?”

”No, kyllä te tiedätte, huhuja on liikkeellä.”

”Mitä ne huhut minusta kertovat?”

”Enpä tiedä, sanotaan että olette hyvin erikoinen, ette toimi niin kuin muut työtoverit ja puhutte ihan eri lailla kuin he.”

Mitään pahempaa hän ei olisi voinut minulle sanoa. En pyrkinyt olemaan minkäänlaisessa maineessa tovereitteni parissa, en hyvässä enkä huonossa, mutta jos minut lisäksi luokiteltiin erikoiseksi, asiat mutkistuivat pahasti. Yleensä huudahdetaan ”onpa erikoinen!” sellaisen maalauksen edessä, jota oikeasti pidetään kammottavana, tai ollaan tekemisissä asian kanssa jota ei ymmärretä. Hyvä, nyt piti vain toimia niin, ettei tarvinnut kuulla lisää kommentteja omasta henkilöstäni. Katsoin tarkasti tyttöä. Hänellä oli viehättävä kampa, kevyesti meikatut silmät. Luultavasti hänellä oli

ahkera ja vakavamielinen poikaystävä, jonka kanssa hän suunnitteli avioliittoa.

”Tarvitsen tietoja kerjäläisistä, konstaapeli.”

”Nimeni on Yolanda.”

”Hyvä on, Yolanda, haluan tietää kuinka kodittomien maailma pelaa. Ovatko ne teillä kirjoissa ja pidetäänkö niitä jollain tavoin silmällä. Tiedättekö missä ne tapaavat, mitä ne tekevät, millaiset laitokset tarjoavat niille katon pään päälle. Toisin sanoen tarvitsen jonkinlaista yleistietoa.”

Hän nosti katseensa kattoon ja huokaisi alistuneesti siirtyessään tietokoneensa ääreen.

”Hemmetti komisario, kuvittelin että kysymys olisi jostain kiinnostavammasta!”

”Minä tutkin murhaa. Eikö murha ole sinusta kiinnostava?”

”On toki, murha on ihan okei, mutta luulin että pyytäisitte vähän hankalampia asioita.”

”Kaikki aikanaan. Toistaiseksi minun on myönnettävä, ettei meillä ole mitään käsitystä maailmasta jossa nuo ihmiset elävät.”

”Aivan, ei siitä kukaan oikein tiedä. Yleensä he eivät tee rikoksia, joten meillä ei ole kirjoissa kuin hyvin yleisiä tietoja.”

Hän naputteli konettaan ilmeisen pettyneenä. Vilkaisi kelloa. Ihmettelin mitä pirua olin odottanut tästä yhteistyöstä. Yhtäkkiä hän nosti katseensa ja kysyä paukautti:

”Kuulkaa komisario, onko totta että olette eronnut kahdesti?”

Punainen valo alkoi vilkkua rajusti sisälläni.

”Yolanda kulta, puhun nyt ihan rehellisesti. Ymmärrän että olet tylsistynyt; poliisin elämä, toimi hän missä yksikössä hyvänsä, ei ole niin jännittävää kuin ihmisillä on

tapana kuvitella. Joka tapauksessa jos kaipaat hiukan seikkailua, ehdotan että haet sitä omasta yksityiselämästäsi. Esimerkiksi ahkera naiminen tuottaa hyviä tuloksia, tajuatko?”

Työn kasvojen sileä iho värjäytyi tumman punaiseksi. Hän avasi silmänsä ammolleen, aivan kuin ei olisi uskonut korviaan ja kätkeytyi sitten näyttöpäätteensä taakse sanaakaan sanomatta. Odotusajan tunnelma kiristyi, ja hengähdin helpotuksesta kun kuulin hänen sanovan:

”Tulostanko sivun?”

”Kyllä kiitos.”

Luin saamani liuskan yrittäen olla paljastamatta kiusaantuneisuuttani.

Asunnottomiksi kutsutuilla henkilöillä on käytössään kahdentyyppisiä palveluja: kiinteitä ja liikkuvia. Heistä huolehtivat sekä julkiset että yksityiset laitokset, joista jälkimmäiset ovat lähes aina yhteydessä kirkkoon. On yömajoja ja päiväkeskuksia. Oleskelu yömajoissa ei saa olla kahta viikkoa pitempi. Heillä ei ole yleensä henkilötodistuksia ja käytännössä sukulaisten löytäminen on mahdotonta. He ovat harvoin riitaisia. Toimeenpannut pidätykset johtuvat tavallisesti näiden henkilöiden päihetystilasta, joka saattaa aiheuttaa epämiellyttäviä tilanteita, kuten kaupunkilaisten solvaamista, vaarallista toikkarointia ajotiellä tai häiriöitä yleisillä paikoilla tai liiketiloissa. Yleensä heitä vastaan ei nosteta syytteitä. Suositellaan välitöntä siirtoa sosiaalitoimen tiloihin.

Hyvä, tuo kelpasi näin alkuun, mutta koska meillä poliiseilla on aina tapana etsiä tiettyä ympäristöä johon tapahtumat olisi mahdollista sijoittaa, minun täytyi saada tietää, mistä näitä kolmannen luokan kansalaisia voi löytää. Yolanda kuunteli pyyntöäni aidosti pelokkaan näköisenä.

”Tehän tiedätte, komisario Delicado, että näillä tyypeillä on taipumus hajaantua ja elää yksikseen. Kokemuksemme mukaan he liikkuvat toisinaan ryhmissä, vaikka eivät pidä juuri yhteyttä toisiinsa, ja kerääntyvät nukkumaan tyhjälle tontille tai vallattuun taloon yöpyen niissä samanaikaisesti monenlaisten syrjäytyneiden kanssa.”

”Onko tällaisia kokoontumispaikkoja paikannettu?”

”Käsittääkseni kyllä. Menen etsimään tiedot ja tuon ne tuota pikaa. Suokaa anteeksi.”

Hän poistui kiireen vilkkaa huoneesta, luultavasti siinä toivossa ettei näkisi minua enää koskaan. Hänen suhtautumisensa ja puhetapansa olivat muuttuneet kokonaan. Nyt hän puhui kuin virallinen taho. Mitään muuta en ollut voittanut pahantuulisuudellani ja suvaitsemattomuudellani. Ja pelkästään siitä syystä, että tyttö halusi tietää vähän enemmän Petra Delicadosta. Mitä pahaa oli pienen myytin luomisessa henkilöni ympärille? Toimimalla älykkäästi olisin voinut jopa käyttää sitä hyväkseni ja pitää hauskaa: erikoinen ja poikkeava Petra Delicado, jolla oli takanaan myrskyisiä rakkauselämä. Mutta olihan jo Garzón sanonut monesti: ”Alat olla luonteeltasi kuin eläkkeellä oleva kenraali.” Ja oikeassa hän oli. Ja minä muka yrittämässä varjella vanhojen seikkailujeni yksityisyyttä, ikään kuin ne olisivat oikeasti kiinnostaneet ketään. Katselin Yolandan työpöytää, kaikki oli siistiä ja järjestyksessä, valmiina uuteen työpäivään jonka minä olin juuri pilannut. Entä sitten, tehty mikä tehty, miten nyt olisi pitänyt toimia? Pyytää anteeksi, vakuuttaa etten tarkoittanut mitään pahaa, vaikka olin likimain käskenyt hänen painua helvettiin?

Hän palasi paperiarkki kädessään ja ojensi sen minulle kohteliaasti.

”Minulle kerrottiin että Sant Andreun entisellä kasarmilla

on lähes pysyvä syrjäytyneiden siirtokunta, joka meidän on hajotettava jonain päivänä. He kerääntyvät myös tyhjälle tontille, joka on valtion rautateiden omistuksessa kaupungin laidalla. Siellä on jokunen hylätty junavaunu ja kolme vanhaa työmaaparakkia joita he käyttävät turvapaikkana. Tästä paperista löydätte osoitteet ja ajo-ohjeet.”

”Se riittää toistaiseksi. Pitäkää täällä tämä valokuva siltä varalta, että joku olisi joskus pidättänyt miehen tai antanut hänelle apua. Sopiiko?”

”Totta kai, komisario, olkaa huoleti.”

Kiitin häntä melkein häpeissäni, aivan kuin en olisi uskaltanut näyttää merkkiäkään ystävällisyydestä tai hyvistä käytöstavoista. Minun täytyi johdonmukaisesti pitää kiinni muille antamastani turmiollisesta kuvasta, syventää epämiellyttävää olemustani.

Kadulle poistuessani minua piinasi ikävä tunne. Vilkaisin konemaisesti kelloa ja poikkesin baariin. En ollut pitkään aikaan ottanut paukkua pahojen henkien karkottamiseksi, mutta nyt oli oiva tilaisuus palauttaa vanhat hyvät tottumukset. Tilasin giniä jäillä ja nautin sen tietoisin siemauksin, siten kuin yksinäiset hukuttavat surunsa. En voinut kieltää, ettei oma reaktioni olisi ollut kummallinen. Nuori tyttö oli koettanut esittää kysymyksen lämpimässä yhteishengessä, ja minä olin päästänyt suustani hävyttömyyden: keskity naimiseen jos kaipaat seikkailuja. Asiallinen neuvo sinänsä, ehkä suosittelin lääkettä jota olisin tarvinnut myös itse. Tai ehkä yksinkertaisesti olin tulossa vanhaksi. Herkkänahkaisesti ja kaikkea muuta kuin järjenmukaisesti minusta oli ikävä todeta, että nuoruus ja kaikki siihen kuuluva eli yhä muissa ihmisissä, minun joutuessani samalla yhä kauemmas sivuraiteille. Uteliaisuuden ja hauskanpidon vastapainoksi asetin kerta kerralta itsepintaisemman,

raivoisamman ja nihilistisemmän skeptisyyteni. Minua puistatti, aivan kuin uhkaavan näköinen hämähäkki olisi kömpinyt kämmenelleni; hätistely oli kuitenkin turhaa, minä olin se hämähäkki.

Vain puhelimen pirinä pelasti minut toisen aamuginin tuhoilta. Pelastajani oli Garzón.

”Komisario, homma on hoidossa, mutta toistaiseksi ei ole mitään kerrottavaa, vasta sitten myöhemmin.”

Ties mistä syystä ääneni kuulosti kiukkuiselta ja ylenkatsovalta:

”Mikä hätänä, ylikonstaapeli, puhutko salakielellä vai onko kyse filosofisesta abstraktiosta? Mitä on ’homma’, mitä on ’ei mitään’, mitä on ’myöhemmin’?”

”Voi helvetti!” Garzón lähes kuiskasi ja jatkoi normaalilla äänellään, tippaakaan hämmentymättä. ”Yritin vain sanoa että olen alueella toimivien skinijengien jäljillä, mutta saan lisätietoa vasta myöhemmin illalla. Ymmärsitkö nyt?”

”Paljon paremmin kuin ensimmäisellä kerralla.”

”Onko jokin hullusti, Petra, oletko riidellyt Coronasin kanssa? Ovatko asiat huonolla mallilla?”

”Kuinka niin huonolla? Enkö muka osaa olla epämiellyttävä ilman mitään syytä?”

”Osaat toki! Se pitää ehdottomasti paikkansa. No, ei sitten mitään, soitan myöhemmin äläkä päästä kiukkua laantumaan, ethän?”

Mitä minun olisi pitänyt tehdä tuossa vaiheessa järkyttääkseni tai huolestuttaakseni alaistani? Haastaa hänet kaksintaisteluun? Riisuutua alasti keskellä Plaza Cataluñaa? Pyh, samantekevää. Lopulta kaikki sietäisivät tällaisen kypsän maanikon hävyttömyyksiä, eivätkä ne kuulostaisi sen kummemmilta kuin sadepisarat. Tästä ei tulisi hyvä päivä, sen olisin voinut vanhoa.

Olin matkalla huoltolaitokseen, jonka johtajan nimi minulla oli taskussa lapulla: Ricard Crespo. Yksi nimi muiden joukossa. Minulla ei ollut kiirettä, aioin tehdä pienen lenkin kävellessäni hänen toimistoonsa ja varastoida hieman happea sitä tilannetta varten, kun kaikkien maailman toimistojen klaustrofobinen ilmapiiri estäisi minua hengittämästä. Napitin sadetakin ja kiirehdin askeleitani, kuten kaupungissa yleensä tehdään kun halutaan kulkea huomaamattomasti.

Calle Pelayon kohdalla muuan jalankulkija kiinnitti huomioni; toisenlaisissa oloissa en olisi luultavasti edes huomannut häntä. Hän oli kärryä perässään vetävä kerjäläis-eukko. Lähdin vaistonvaraisesti seuraamaan häntä. Nainen oli aika vanha ja käveli hitaasti. Selässä hänellä oli huopa ja päätä peitti virttynyt baskeri. Tajusin heti ettei hänellä ollut määränpäätä. Hän seisahteli, katsoi kaukaa suurten myymälöiden näyteikkunoita, lähti taas väsyneesti liikkeelle ja pysähtyi uudelleen. Astuin lähemmäs ja tein yhden koko elämäni aiheettomimmista teoista pysäyttämällä kerjäläisen ja näyttämällä vainajan valokuvaa. Nähdessäni läheltä hänen tyhjän katseensa tiesin, ettei yrityksessäni ollut järkeä nimeksikään.

Tilanne oli jo täysin surrealistinen kun kysyin: ”Tunneteko tämän miehen?”

Nainen ei katsonut kuvaa, vaan tuijotti minua näkemättömin silmin. Hän alkoi sopertaa jotain käsittämätöntä ja osoitti ympärillämme kohoavia korkeita rakennuksia. Huomaamattani eräs mies ilmaantui vierelleni.

”Älkää turhaan vaivautuko, tuo naisparka on päästään sekaisin. Olen tämän rakennuksen portinvartija ja näen hänet usein näillä kulmilla. Hän ei ole järjissään, kuten näette. Halusitteko tietää jotain?”

PETRA DELICADO

REIPASOTTEINEN KOMISARIO Petra Delicado ja hänen uskollinen parinsa ylikonstaapeli Fermín Garzón saavat tutkittavakseen kuolleen kulkurin tapauksen. Aluksi vaikuttaa siltä, että skinit olisivat olleet asialla, ja lehdet luovat levottomuutta maalaillessaan kuvia katuväkivallasta. Kaksikkomme saa avuksi nuoren naiskonstaapelin Yolandan, jonka opastuksella he tutustuvat Barcelonan köyhien ja asunnottomien karuun maailmaan: autiotaloihin, ruoanjakopisteisiin, hyväntekeväisyysjärjestöihin. Hankalan tutkinnan lisäksi myös eräs suulas psykiatri tekee parhaansa sekoittaakseen komisarion elämän.

KODITTOMAT on humoristisen ja vauhdikkaan Petra Delicado -sarjan neljäs osa.

Raymond Chandler -palkinto 2008

Femenino Lumen -palkinto 1997
– Espanjan paras naiskirjailija

Premio Planeta 2015

#kirja

WWW.KIRJA.FI

9 789513 190446

84.2

ISBN 978-951-31-9044-6

PÄÄLLYS: MÄRKKO TAINA
PÄÄLLYKSEN KUVA: CORBIS